

ANWB-fietsroute 10 Abel Tasman-route

35 km

Het landschap van het Zuidelijk Westerkwartier is opgebouwd uit brede, langgerekte ruggen die door het landijs zijn gevormd en min of meer oost-west verlopen. De laagten tussen de ruggen zijn later gedeeltelijk dichtgegroeid met veen. Na ontginning door de eerste bewoners ontstond op de ruggen een besloten landschap met houtsingels op de perceelranden. Met het aangrenzende deel van de Friese wouden behoort dit gebied tot het kleinschaligste van Nederland. In contrast hiermee is het landschap in de laagten – de lager gelegen weilanden – nogal open. Hier vormen niet houtwallen, maar sloten de perceelgrenzen. Abel Tasman, naar wie de route is genoemd, was de ontdekker van Tasmanië en Nieuw-Zeeland; hij werd geboren in Lutjegast, dat op de meest noordelijke rug ligt.

Van Starckenborghkanaal (foto Ad Snelderwaard)

START

1 Lutjegast was de geboorteplaats van Abel Janszoon Tasman. Hij werd geboren in 1603 en stierf in 1659 in Indië. In 1642 ontdekte hij Tasmanië. Dat hij zijn geboortedorpje nooit vergat, blijkt uit het feit dat hij een bedrag van 25 gulden legateerde aan de arme inwoners van Lutjegast. In het *Abel Tasman Kabinet* is een expositie ingericht over deze beroemde ontdekkingsreiziger.

2 Lutjegast ligt op een smalle rug hetgeen al uit de plaatsnaam valt af te leiden (lutje = klein). De eerste bewoners vestigden zich hier in de 10e eeuw. Van hier uit werden haaks op de weg de gronden ontgonnen. Om te voorkomen dat vee en wild op de akkers konden komen, werden doornige hagen aangelegd met braam, meidoorn, sleedoorn en Gelderse roos. Later kwamen hier boomsoorten tussen, vooral elzen. Zo ontstond op de ruggen langs de perceelgrenzen een fijnmazig net van *houtsingels*. Door schaalvergroting in de landbouw

3 Bij Gaarkeuken ligt de sluis die de Friese boezem van het waterschap Hunsingo scheidt.

zijn al diverse houtsingels verdwenen.

4 In Oldekerk staat een *klokenstoel*, een 'kerktoren voor de armen'. Een klokenstoel werd vaak gebouwd in gebieden waar de inwoners te arm waren om voldoende geld bij te dragen voor de bouw van een kerk. Om kosten te besparen, werd daarom in plaats van een kerktoren een klokenstoel opgericht. De klokenstoel van Oldekerk werd in de 18e eeuw geplaatst. De klok uit 1630 werd tijdens de tweede wereldoorlog door de Duitsers uit de stoel geroofd en omgesmolten ten behoeve van de wapenindustrie. Na de oorlog werd er een nieuwe klok ingehangen.

5 Door de vervinging in het verleden ontstonden in het open landschap vierkante plassen, zogeheten *petgaten*, zoals bij *Bakkerom*. De tussenliggende stroken grond, waarop het veen te drogen werd gelegd, groeiden later vol met elzen.

7 Doezum is een duidelijk voorbeeld van een *streekdorp* op een zandrug. Sinds ongeveer het jaar 1000 raakten de zandruggen in het Westerkwartier bewoond. De ouderdom van het dorp blijkt ook uit de romaanse kerk die in oorsprong uit de 12e eeuw dateert.

6 Langs het Dwarsdiep liggen weilanden met een hoge natuurwaarde; ze worden als reservaat beheerd of door middel van beheerovereenkomsten met boeren. Vooral in mei is hier een rijke flora en fauna. Onder meer watersnip, kempiaan en tureluur komen hier voor. Langs het Dwarsdiep staat een *vogelkijkhut* van waaruit de vogels te observeren zijn.

8 Halverwege Doezum en Lutjegast passeert u de *Caspar de Roblesdijk*. Hier lag het tracé van het Caspar de Robles- of Kolonelsdiep, dat in opdracht van Alva tijdens de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648) werd gegraven om de Spaanse troepen per schip te kunnen verplaatsen.

- P** Lutjegast centrum.
- Niekerk. Boerakker. Doezum.
- Buitenpost Wiersma, Voorstraat 47, tel. 0511 - 541 237 (zo. en ma.-ochtend gesloten, ca. 10 km naar route).

